

רשימות חוברת קלט

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת צו, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — חלקו הראשון של מכתב (ד' תשרי תרצ"ג, לר' ישראל אולמן)* שבו מבאר פירוש הר"ח (מגילה ט, ב) ע"ד חיובו של כהן מרובה בגדים בקרבן עשירית האיפה (מנחת חביתין) — "זה קרבן אהרן גו' והכהן המשיח וגו'" (צו ו, יג"טו).

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים“

עש"ק פ' צו, ה'תשנ"ח
ברוקלין, נ.י.

(* המשך המכתב, בענין כל תוסיף בברכת כהנים — נדפס ב"רשימות" חוברת נח.

ג' ד' תשרי צ"ג. ריגא.

לישראל נ"י אולמן.

... במענה על חד"ת כבו' מה שנראה לפענ"ד

ע"ד קושיתו בפיר"ח מגלה ט: דיליף למרובה בגדים לעשירית האיפה במכ"ש מכהן הדיוט וכו' [בגמרא שם שמרב"ג מחויב ב' האיפה ככה"ג משוח והקשה אפיר"ח דחיובא דכה"ד הוא י' האיפה מנחת חנוך וחיובא דכה"ג הוא י' האיפה חביתין בכ"י ומאי כ"ש איכא.

איתא סוגיא זו: מגלה ט: הוריות יא: ושם. ירוש' מגלה פ"א ה"י הוריות פ"ג ה"ב. ועייג"כ בדיני מנחות אלו: מנחות נא: ושם. עח. וירוש' יומא פ"א ה"א. ובתו"כ].

ואפ"ל בקרבן ד' האיפה ישנם ב' סוגים בחיוב להקריבו (א) כה"ד. רק פעם א' בתחלת עבודתו (ב) כה"ג. פעם ב' כשמתחנך לעבודת כה"ג. ומלבד זה בכ"י מנחת חביתין (אלא שמשונה מנח"ב משל חנוך דקריבה לחצאין וכו'. ובשירי קרבן — ירוש' יומא פ"א ה"א — דיש מקום לומר דמנח"נ דכה"ג מעשי' שוין לגמרי למנח"ב דלא כרמב"ם ביד) וכדאיתא במנחות (עח.).

וסברת הר"ח דאין לנו לחדש סוג חדש — וכגון מרב"ג שיביא מנח"נ פעם ב' כמשוח ויפטר ממנח"ב ככה"ד. וזהו פי' דבריו: דעכצ"ל דמרב"ג מביא מנח"נ בהתמנותו לכה"ג במכ"ש מכה"ד דמרכינן בתו"כ למנח"נ. וא"כ כ"ש מרב"ג — דדמי טפי למשוח, דב' קאי עיקר פרשתי' ד' האיפה — שיתחייב במנח"נ (פעם ב') כשיכנס לעבודת כה"ג שהי' זר אצלה ע"ע. וכיון שהוצאת למרב"ג מדין דכה"ד מסוג א' הנ"ל אוקמי' בב'. דלא מצינו אלא ב' סוגים אלו.

ופשיטא דל"ק מכהן שעבר דאף שהביא מנח"נ פעמים בכ"ז אינו בחביתין וא"כ ה"ז לכאורה סוג חדש, דלא דמי. דכהש"ע כל זמן שהוא במעמדו דיום הקריבו מנח"נ הב' מחויב ג"כ בחביתין, ורק כשנעשה בו שנוי וירד מגדולתו דכהן משמש קודם ואף מרובה בגדים (הוריות יג.) פקע מיני' גם חיוב חביתין. ועוד דכהש"ע, אפ"ל דגם כשעבר חיוב חביתין עליו אלא דא"א להקריב ב' (וכפירש"י) ולכן אינו ב' האיפה.

ועפ"ז יובן ג"כ בטו"ט טעמא דדינא דכהש"ע אם הביא חביתין מקבלין ממנו. דלכאורה הוא תמוה כיון שאינו במנחה זו (מימרת ר' יוחנן

בירוש' מגלה א' י'. ולא מצאתיו ב"ד וצ"ע הטעם. אין לומר דזהו בכלל הדין דאם עבר — כהש"ע — ועבד עבודתו כשרה — י"ד עיוהכ"פ א' ג' — דא"כ וכיון דג"ז הוא מימרת ר"י בירוש' שם. תרתי ל"ל. ודוחק לומר דחדא מכלל חברתה איתמר. [ובפרט דנ"א: עבר ועבד עב' פסולה] ועפ"י הנ"ל יובן דגם כשעבר נשאר בחיובו אלא דא"א להקריב ב' ולמשמש דין קדימה בזה. אבל אם עבר והביא מקבלין. גם ל"ק מס"ד דש"ס ירוש' מגלה הנ"ל דמשוח מלחמה מחויב בחביתין (דע"כ בחביתין איירי. כיון דלמד מקרא דוהכהן המשיח דאיירי בחבי') אף שאינו מביא מנח"נ פעמים. וא"כ הוי סוג נוסף אהנ"ל. ול"ק: א. דזהו רק ס"ד. ולפי הס"ד מפורש בקרא דדינו כך (כיון דמשוח דקרא פי' כה"ג וגם מ"מ). ב. אה"נ. ולפי הס"ד מחויב ג"כ במנח"נ פעם ב'. וסברא הוא כיון דמתחנך לקרבן חדש, עכ"פ. ואולי יש לחשבו גם לעבודה חדשה כיון דקריבה לחצאין וכו' דרק כה"ג (או יורשיו וצבור ?הבאים במקומו? עיין מנחות נא:) מקריב כזה. ובתוד"ה אחת (מנחות עח.) וז"ל וי"מ כגון שעמד ביוהכ"פ דעיקר עביוהכ"פ בכה"ג וכו'. ומזה משמע דעבודה ממש קאמר (ומנח"ב אינה עבודה חדשה דקריבה ע"י כה"ד. וכדאיתא יומא כה. ותמיד לא: דקריבה ע"י פייס. [בפי' לתמיד שם ד"ה הט' "חביתין קריבין בעבור כה"ג"]⁸

(ולכאורה לפי הס"ד דמ"מ מביא מנח"ב היתה קריבה פעמים ביום

8. ועוד — גם אם נחפוץ לדחוק דהפייס הי' רק על ההקרבה לכבש. ודוחק גדול הוא. ויל"ע בל' היד — דלא אישתמיט תנא בשום מקום שכה"ג צריך להקריב בעצמו ב"פ ביום (אלא דלטעמיך ג"כ קשה דהא בעל הקרבן צריך להיות בעת ההקרבה — י"ד — ולכאורה גם כה"ג צ"ל עכ"פ בביהמ"ק בעת ההקרבה. ולמה לא נזכר בשום מקום?).

גם דאיבעיא בש"ס (מנחות) מת כה"ג משל מי קריבה ולא נשאלה שאלה מי המקריב.

ועוד — נטמא כה"ג או לא הי' בירושלים מי מקריב (בי"ד הל' מת כה"ג או נטמא

ויל"ע בהוריות יב: דמני חלוקים בין כה"ג וכה"ד.

לעיין בחנוך ומנחת חנוך.

אלא דאז צריך לחלק בלמוד מקרא — דהא מוכח דכה"ד עושה בידו (ולא רק דמשלו היא קריבה) וכדאיתא בי"ד הל' והוא מתוספתא סוף שקלים.

גם יל"ע בל' הי"ד מה דין מנח" של כה"ג אם עושה בידו דוקא.

בזמן שהי' מ"מ. [כנראה לא הי' מ"מ מתמנה אלא כשהיתה מלחמה. י"ד מלכים פ"ז ה"א "אחד מלחמת מצוה וא' מל' הרשות ממנין כהן לדבר אל העם". וביומא עג. עיקר משיחתו למלחמה" ובזה אפ"ל אולי תהי' מלחמה, ונשאר בגדולתו ורק שאינו מוריש לבנו עיין יומא עב:]: ול' קרה"ע ל"מ כן. וכן בהא דר"י דלעיל י"ל דמנח"ב דכהש"ע אם עבר והביא קרב במקום חביתי כהן המשמש או שקרב ב'. וא' נ"ל מפשיטות ל' פירש"י דאין קרב ב'. אבל בס"ד דש"ס במ"מ שאינו דבר ארעי אלא עד יום מותו של מ"מ וע"ז קאי קרא דוהכהן המשוח וגו' ג"כ, אולי הוא כפשוטו דקרב ב').

פי' ב' בפ"י הר"ח: בפרשת י' האיפה עיקרא דקרא באהרן וכה"ג משוח. כה"ד מרבינן מבניו. וס"ד — בתו"כ במקומו — לרבותם גם למנח"ב [והזכרה דמשוח שהוא יהי' המקריב. ע"ד פי' המלבי"ם צו ו' אות לט' וי"ל באופן אחר] וממעטינן מזה קרבן וגו'. וס"ל לר"ח:

בתו"כ איתא דאף דעיקר קרא במשוח בכ"ז מרבינן כה"ד וא"כ כ"ש דקאי במרב"ג. וממעוטא דזה אין לך למעט אלא חדא — כה"ד. (בתו"כ ממעטינן מזה הרבה דברים תמיד. קרב בטומאה חצאין וכו', אבל כ"ז הם דברים המוזכרים בפרשה זו ואכולם קאי "זה". אבל אין למעט אלא סוג א' של אנשים — כה"ד דאינו אלא מעוט אחד) וא"כ דין מרב"ג שוה לדין משוח.

פי' ג': מרב"ג שוה למשוח הן לענין מנח"ב הן לענין מנח"נ פעם ב' [מדקאמר ושויין ב"י האיפה וכו'. ואין בין אלא וכו']. וניחא דאיתא במנח"ב דנתרבה מוהכהן וכדאיתא בתו"כ [הובא רש"י ד"ה יכול יומא עב:]. אבל מנח"נ פעמים יליף הר"ח במכ"ש מכה"ד דמדמחיבו ש"מ שאין זה תלוי בקדושת משיחה אלא בחנוך לעבודה חדשה וא"כ כ"ש מרב"ג דדמי טפי למשוח.

ועפ"י פי' ג' יתורץ הא דצ"ע לפי ב' הפי' דהרי מפורש ילפוטא דמרב"ג ל"י האיפה בתו"כ הנ"ל מוהכהן. ול"ל לר"ח לדרך חדשה. ובתוס' הרא"ש הוריות (יב.) ד"ה פר יליף זה מאין מעוט אחר מעוט. וכבר העירו על הגליון מתו"כ הנ"ל.

... אתאווה לדעת חו"ד כבו' בכהנ"ל ...

יום ג' ד' תשרי תרצ"ג. ריגא.
לישראל נ"י אולמן.

... במענה על חידושי-תורה של כבודו מה שנראה לפענ"ד:

א. ע"ד קושייתו בפירוש ר"ח למגילה ט, ב, דכתב דיליף למרובה בגדים לעשירית האיפה במכל-שכן מכהן הדיוט וכו',

[בגמרא שם איתא שמרובה בגדים מחוייב בעשירית האיפה ככהן גדול משוח — ד"אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא כו"מ², "הא לענין .. עשירית האיפה זה וזה שוין"³. ובפי' הר"ח: "עשירית האיפה, כדכתיב זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו וגו', ומפורש בתורת כהנים שכל כהן מביא עשירית האיפה, מדכתיב ובניו מרבין אפי' הדיוטות, וכ"ש מרובה בגדים". והקשה במכתבו אפירוש ר"ח, דחיובא דכהן הדיוט הוא עשירית האיפה מנחת חינוך, וחיובא דכהן גדול הוא עשירית האיפה חביתין בכל יום⁶, ומאי "כל-שכן" איכא למילף מחיובא דכהן הדיוט במנחת חינוך דין לחיובא דמרובה בגדים במנחת חביתין בכל יום.

— איתא סוגיא זו בכ"מ: מגילה ט, ב (הנ"ל). הוריות יא, ב ושם. ירושלמי מגילה פ"א ה"י והוריות פ"ג ה"ב. ועיין ג"כ בדיני מנחות אלו: מנחות נא, ב ושם. עח, א. וירושלמי יומא פ"א ה"א. ובתו"כ עה"פ].

ב. ואפשר לומר בפירוש הר"ח:

בקרבן דעשירית האיפה ישנם ב' סוגים בחיוב להקריבו:

(1) כה"ג שמשמש בשמונה בגדים, אבל לא נמשח בשמן השמחה — "כהנים ששימשו בבית שני ואף בבית ראשון מימות יאשיהו ואילך שנגזו צלוחית של שמן המשחה" (פרש"י במשנה שם).

(2) משנה שם.

(3) גמרא שם.

(4) צו ו, יג.

(5) עה"פ: "זה קרבן אהרן ובניו .. בניו אלו כהנים הדיוטים, שאם הי' כהן מתקרב תחילה לעבודה מביא עשירית האיפה משלו ועובדה בידו".

(6) ראה גם פרש"י עה"פ: "אף ההדיוטות מקריבין עשירית האיפה ביום שהן מתחנכין לעבודה, אבל כהן גדול בכל יום".

(א) כהן הדיוט, שחייב להקריב עשירית האיפה רק פעם א' בתחילת עבודתו.

(ב) כהן גדול, שחייב להקריב עשירית האיפה פעם ב' (נוסף לכך שהקריב כבר בתחילת עבודתו ככהן הדיוט) — כשמתחנך לעבודת כהן גדול. ומלבד זה חייב להקריב בכל יום עשירית האיפה שהיא מנחת חביתין,

(אלא שמשונה מנחת חביתין משל מנחת חינוך, שמנחת חינוך מקריבה כולה כאחת, משא"כ מנחת חביתין דקריבה לחצאין וכו', כמ"ש הרמב"ם⁷ "כיצד עשיית חביתי כהן גדול .. קריבה חציי .. החצי בבוקר והחצי בערב .. ואם היתה מנחת חינוך אינו חוצה אלא מקריבה כולה כאחת". ובשירי קרבן לירושלמי יומא פ"א ה"א⁸ כתב דיש מקום לומר דמנחת חינוך דכהן גדול מעשי שוין לגמרי למנחת חביתין שמקריב בכל יום, ששניהם קריבין לחצאין (ורק מנחת חינוך דכהן הדיוט קריבה כולה כאחת), דלא כרמב"ם ביד⁹, שעפ"ז מודגש יותר שעשירית האיפה דכה"ג — הן כשמתחנך לעבודת כה"ג, והן בכל יום — היא סוג אחד),

וכדאיתא במנחות (עח, א) "כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשורונות האיפה, אחת להמשחו (לחביתין) ואחת לחינוכו".

וסברת הר"ח דאין לנו לחדש סוג חדש — וכגון מרובה בגדים, שיביא מנחת חינוך פעם ב' ככהן משוח, ויפטר ממנחת חביתין בכל יום ככהן הדיוט.

(7) הל' מעשה הקרבנות פי"ג ה"ב"ד.

(8) בירושלמי שם: "עשירית האיפה היא קרבה, חציי קריבה או שלמים קרבה". ובשירי קרבן שם: "נ"ל לומר דמבעיא לי' על עשירית האיפה שהקריב אהרן בו ביום לחינוכו, אם הקריבו לחצאין או שלם. אך שראיתי להרב בעל משנה למלך פי"ג מהלכות מעשה הקרבנות שמיייתי ראוי למ"ש שם רמב"ם ואם היתה מנחת חינוך אינו חוצה אלא מקריבה כולה כאחת, מהא דתני בת"כ פרשת צו יכול מה אהרן מביא חצאים אף בניו יהיו מביאין חצאים, ת"ל זה, ואין ספק שכוונת הברייתא כסברת רבינו, דדוקא מנחת חביתין קריבה לחצאין, אבל מנחת חינוך קריבה שלימה עכ"ל. מיהו דברי הרב צריכין עיון, דמהאי קרא לא שמעינן אלא למעט קרבן עשירית האיפה, אבל קרבן עשירית האיפה של אהרן לא שמעינן, דכיון דהוא מקריב בכל יום לחצאין, אף זה שמקריב לחינוכו יקריב לחצאין".

(9) לגמרי דייקא (גם באופן הקרבתם), כי, בכלל, הרי "מעשה שלשתן [עשירית האיפה דחינוך כהן הדיוט, עשירית האיפה דחינוך כהן גדול, ומנחת חביתין] שוה הוא" (רמב"ם הל' כלי המקדש ספ"ה. וראה משנה למלך שם, שאין זה סתירה למ"ש בהל' מעשה הקרבנות הנ"ל שיש חילוק בין חביתי כ"ג למנחת חינוך, "דודאי עשייתם שוה היא, אך באופן הקרבתם יש חילוק ביניהם", עיי"ש).

וזהו פירוש דבריו:

דעל-כרחך צריך לומר דמרוכה בגדים מביא מנחת חינוך בהתמנותו לכהן גדול, במכל-שכן מכהן הדיוט דמרכינן בתו"כ⁵ למנחת חינוך, וא"כ, "כל-שכן מרוכה בגדים" — דדמי טפי לכהן משוח, דבי' קאי עיקר פרשתי' דעשירית האיפה — בודאי שיתחייב במנחת חינוך (פעם ב') כשיכנס לעבודת כהן גדול שהי' זר אצלה עד עתה. וכיון שהוצאת למרוכה בגדים מדין דכהן הדיוט (שהרי כהן הדיוט מקריב מנחת חינוך רק בתחלת עבודתו, ואילו מרוכה בגדים מתחייב במנחת חינוך פעם נוספת), היינו שהוצאת אותו מסוג א' הנ"ל שמקריב רק פעם אחת בתחלת עבודתו — אוקמי' בסוג ב', שמקריב פעם ב' כשמתחנך לעבודת כה"ג, וגם מקריב מנחת חביתין בכל יום, דלא מצינו אלא ב' סוגים אלו (ואין לנו לחדש סוג חדש, שמביא מנחת חינוך פעמיים, ואעפ"כ אינו חייב במנחת חביתין בכל יום).

ג. ופשיטא דלא קשיא מכהן שעבר (שנתמנה תחת כה"ג שאירע בו פסול ביוהכ"פ, ו"עבר פסולו וחזר לעבודתו והעבירו הבא תחתיו, הראשון קרוי משמש והשני עבר"¹⁰), שבשעה שנתמנה תחת כה"ג הביא מנחת חינוך פעם ב' (נוסף על המנחת חינוך שהביא בתחלת עבודתו) בשביל כניסתו לעבודת כהן גדול, דאף שהביא מנחת חינוך פעמיים, בכל זאת אינו במנחת חביתין (ד"אין בין כהן משמש לכהן עובר אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה"²), וא"כ הרי זה לכאורה סוג חדש — דלא דמי.

וטעם הדבר — דכהן שעבר, כל זמן שהוא במעמדו דיום הקריבו מנחת חינוך הב', מחוייב ג"כ בחביתין, ורק כשנעשה בו שינוי וירד מגדולתו (שהעבירוהו מכהונה גדולה כש"ראשון חוזר לעבודתו") — דכהן משמש קודם לכהן שעבר, ואף מרוכה בגדים קודם לו (הוריות יג, א'¹¹) — פקע מיני' גם חיוב חביתין.

ועוד, דככהן שעבר, אפשר לומר דגם כשעבר יש חיוב חביתין עליו, אלא דאי אפשר להקריב ב' חביתין (וכפירש"¹⁰ בהא ד"אין בין כהן משמש לכהן עובר אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה", "שאי אפשר להביא שנים"), ולכן אינו בעשירית האיפה.

(10) פרש"י מגילה שם.

(11) ושם: "מרוכה בגדים קודם למשיח שעבר כו".

ועפ"י יובן ג"כ בטוב טעם טעמא דדינא דכהן שעבר אם הביא חביתין מקבלין ממנו, דלכאורה הוא תמוה, דכיון שאינו במנחה זו, למה מקבלין ממנו?

— (דין זה הוא מימרת ר' יוחנן בירושלמי מגילה פ"א ה"י: "עבר והביא עשירית האיפה שלו כשר". ולא מצאתיו בי"ד. וצ"ע הטעם. ואין לומר דזהו בכלל הדין דאם עבר — כהן שעבר — ועבד עבודתו כשרה (י"ד הל' עבודת יוהכ"פ פ"א ה"ג¹²) — דא"כ (וכיון דגם דין זה ד"עבר ועבד כו"ל הוא מימרת ר' יוחנן בירושלמי שם) תרתי למה לי. ודוחק לומר דחדא מכלל חברתה איתמר [ובפרט דמצינו נוסחא אחרת¹³: "עבר ועבד עבודתו פסולה", דלא כבעשירית האיפה, שאם עבר והביא כשר]].

ועפ"י הנ"ל יובן — דגם כשעבר נשאר בחיובו, אלא דאי אפשר להקריב ב', ולכהן משמש יש דין קדימה בזה. אבל לאידך, כיון שנשאר בחיובו, אם עבר והביא מקבלין ממנו.

ד. גם לא קשיא מהסלקא־דעתך דהש"ס ירושלמי מגילה הנ"ל דמשוח מלחמה מחוייב בחביתין¹⁴ (דעל-כרחך בחביתין איירי, כיון דלמד מקרא ד"והכהן המשיח תחתיו מבניו גו"¹⁵ דאיירי בחביתין), אף שאינו מביא מנחת חינוך פעמיים, וא"כ הוי סוג נוסף אהנ"ל (שמביא מנחת חינוך רק פעם א', ככהן הדיוט, ואעפ"כ יש סברא שיתחייב במנחת חביתין, ככהן משוח). ולא קשיא, כי:

א) משום דזהו רק סלקא־דעתך, ולא לפי המסקנא. ולפי הסלקא־דעתך — מפורש בקרא דינו כך (כיון דמשוח דקרא פירושו כהן גדול וגם משוח מלחמה).

ב) אין הכי נמי, ולפי הסלקא־דעתך שמחוייב בחביתין — מחוייב ג"כ במנחת חינוך פעם ב'. וסברא הוא¹⁶ — כיון דמתחנך לקרבן חדש, עכ"פ, מנחת חביתין (אף שאין זה עבודה חדשה, כדלקמן).

(12) מיומא יג, רע"א.

(13) בירושלמי הוריות פ"ג ה"ב.

(14) ושם: "יכול יהא משוח מלחמה מביא עשירית האיפה שלו, ת"ל תחתיו מבניו, את

שבנו עובד תחתיו מביא עשירית האיפה שלו, יצא משוח מלחמה שאין בנו עובד תחתיו וכו'".

(15) צו ו, טו.

(16) נוסף על האמור לעיל שמנחת חביתין בכל יום ומנחת חינוך פעם ב' תלויים זב"ז, כיון

שיש רק ב' סוגים בהחיוב דעשירית האיפה.

ואולי קרבן חדש זה (מנחת חביתין) יש לחשבו גם לעבודה חדשה — כיון דקריבה לחצאין וכו', דרק כהן גדול (או יורשיו וצבור הבאים במקומו? — עיין מנחות נא, ב¹⁷) מקריב באופן כזה, משא"כ עשירית האיפה שהקריב בתחלת עבודתו שקריבה כולה כאחת (כנ"ל ס"ב), והיינו, שהשינוי באופן ההקרבה חשיב לעבודה חדשה.

ולא משמע כן בתוד"ה אחת (מנחות עח, א) — בפירוש דברי הגמרא "כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשרונות האיפה, אחת להמשחו לחביתים ואחת לחינוכו לעבודת כהן גדול, מר בר רב אשי אמר שלש, כדמסיק בשלא עבד עבודה כשהוא הדיוט" — וז"ל: "ויש מפרשים כגון שעמד ביוהכ"פ דעיקר עבודת יוהכ"פ בכהן גדול וכו'". ומזה משמע דעבודה ("כהן גדול המתקרב לעבודה") ממש קאמר, היינו, שהחיוב במנחת חינוך פעם ב' אינו אלא לעבודה חדשה ממש, ולא לקרבן חדש.

(ומנחת חביתין אינה עבודה חדשה, משום דמנחת חביתין רק באה משל כהן גדול, אבל אין הכה"ג עושה אותה בידו דוקא, אלא קריבה ע"י כהן הדיוט, וכדאיתא ביומא (כה, א) ותמיד (לא, ב) דמנחת חביתין קריבה ע"י פייס, שהיו מפייסין בין כל הכהנים מי מהם יזכה בחביתין¹⁸ [ובפ"י לתמיד שם ד"ה הט': "חביתין קריבין בעבור כה"ג", אבל ההקרבה עצמה היא ע"י כהן הדיוט, שמקריבין בעבור הכה"ג]⁶, וכיון שגם בהיותו כהן הדיוט הי' יכול להקריב מנחת חביתין של כה"ג, ע"י פייס, הרי כשמתחייב במנחת חביתין משלו, אין זו עבודה חדשה).

פ. ועוד — גם אם נחפוץ לדחוק דהפייס שנזכר בנוגע לחביתין הי'

(17) ושם במשנה: "לא מינו כהן אחר תחתיו, משל מי היתה קריבה, ר"ש אומר משל ציבור, ר' יהודה אומר משל יורשין ושלימה היתה קריבה". ובגמרא שם (ובפרש"י): "ת"ר כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו, מנין שתהא מנחתו קריבה משל יורשין, ת"ל והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה (דמשל יורשין קריבה עד יעמוד אחר). יכול יקריבנה לחצאין (כמו שהי' אביהן עושה), ת"ל אותה, כולה ולא חצי, דברי רבי יהודה. ר"ש אומר חק עולם, משל עולם (משל צבור מתרומת הלשכה), כליל תקטר, שתהא כולה בהקטרה" (שלא יעשה ממנה שירים לאכילה). לישנא אחרנא שיקטירו שלימה ולא לחצאין כל זמן שהיא קריבה משל צבור, דבשלימה לא פליגי ר' יהודה ור"ש). — ולכאורה צ"ע הכוונה.

(18) ביומא: "הפייס השני מי שוחט מי זורק וכו' ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל וכו' והחביתין וכו' שלשה עשר כהנים זכו בו". ובתמיד — לאחרי שמבאר אופן חלוקת אברי התמיד למי שזכו בהם (ע"י הפייס), ומסיים "נמצאו כולם עומדים בשורה והאברים בידם" (שם סע"א): "הראשון בראש וברגל וכו' השמיני בחביתים".

רק על ההקרבה לכבש, אבל ההקרבה על המזבח היתה ע"י כה"ג דוקא [ודוחק גדול הוא. ויש לעיין בלשון היד¹⁹] — דלא אישתמיט תנא בשום מקום שכה"ג צריך להקריב בעצמו ב"פ ביום (אלא דלטעמיך שהקרבת החביתין היא ע"י כהן הדיוט, ג"כ קשה, דהא בעל הקרבן צריך להיות בעת ההקרבה (י"ד הל' כלי המקדש רפ"20), ולכאורה גם כה"ג שהוא בעל הקרבן חביתין צ"ל עכ"פ בביהמ"ק בעת ההקרבה. ולמה לא נזכר בשום מקום?).

גם: דאיבעיא בש"ס (מנחות נא, ב) מת כה"ג "ולא מינו כהן אחר תחתיו, משל מי היתה קריבה", ולא נשאלה שאלה מי המקריב — כי בלאה"כ המקריב הוא כהן הדיוט.

ועוד — נטמא כה"ג או לא הי' בירושלים, מי מקריב (בי"ד הל' תמידין ומוספין פ"ג ה"כ"כ הובא הדין דמת כה"ג או נטמא וכו', אם מינו כהן אחר תחתיו, לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרון של ראשון, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו כו', ואם לא מינו כהן אחר תחתיו, מביאים היורשין עשרון שלם וכו'. אבל לא מצינו דין בנוגע לכה"ג שלא הי' בירושלים בזמן הקרבת החביתין — שאז אין מקום למנות כהן אחר תחתיו — מי מקריב), כי המקריב הוא כהן הדיוט.

ויש לעיין בהוריות יב, ב, דמני חלוקים בין כהן גדול וכהן הדיוט²¹.

לעיין בחנוך ומנחת חנוך²².

אלא דאז צריך לחלק בלימוד מקרא — דאף שהחיוב דעשירית האיפה בתחלת עבודתו של כל כהן נלמד מהפסוק שנאמר בקרבן מנחת חביתין דכה"ג, מ"מ, יש חילוק ביניהם — דהא מוכח דכהן הדיוט עושה בידו (ולא רק דמשלו היא קריבה), וכדאייתא בי"ד הל' כלי המקדש פ"ה הט"ז: "אין הכהן עובד תחלה .. עד שיביא עשירית האיפה משלו ועובד בידו, שנאמר זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו", והוא מתוספתא סוף שקלים²³, ואילו מנחת חביתין דכה"ג — שבה קאי קרא — אין חיוב שיעשנה הכה"ג בידו דוקא, אלא נעשית ע"י כהן הדיוט (עבור הכה"ג).

19) הל' תמידין ומוספין פ"ד ה"ו: "הפייס השני וכו' והחמישי מעלה ראש התמיד ורגלו לכבש, והששי מעלה כו', והשנים עשר מעלה החביתין וכו'".

20) ושם: "אי אפשר שיהי' קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו".

21) בהוריות שם: "דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט אלו הם פר הבא על כל המצוות ופר יוה"כ ועשירית האיפה וכו'". — ויש לעיין בכוננת הדברים.

22) במנחת חינוך מצוה קלו: "החביתין היתה עבודתו כשרה בכל הכהנים .. רק הי' מנחתו (של כה"ג) שהי' צריך להביא משלו, והי' עבודתה כשרה בכל כהן".

23) ושם: "כהן הדיוט אין נכנס לעזרה לעבודה אלא א"כ הביא עשירית האיפה משלו ועובדה בידו".

ה. (ולכאורה לפי הסלקא-דעתך בירושלמי הנ"ל דגם משוח מלחמה מביא מנחת חביתין — היתה מנחת חביתין קריבה פעמיים ביום בזמן שהי' משוח מלחמה, דנוסף על מנחת חביתין דכהן גדול, היתה קריבה גם מנחת חביתין דמשוח מלחמה.

כנראה לא הי' משוח מלחמה מתמנה אלא כשהיתה מלחמה. וראה י"ד מלכים פ"ז ה"א: "אחד מלחמת מצוה ואחד מלחמת הרשות ממנין כהן לדבר אל העם". וביומא עג, א: "עיקר משיחתו למלחמה". ובזה (בהא דיומא) אפשר לפרש שמתמנה גם כשאין מלחמה — אולי תהי' מלחמה, ונשאר בגדולתו כל ימי חייו, ורק שאינו מוריש לבנו (עיין יומא עב, ב²⁴).

ולשון קרבן העדה לא משמע כן — דמפרש הקס"ד דהירושלמי "יכול יהא משוח מלחמה מביא עשירית האיפה שלו", "אם הביא משוח מלחמה עשירית האיפה יהא כשר", ולא שלכתחילה מביאים ב' חביתין.

וכן בהא דר' יוחנן דלעיל (ס"ג) במנחת חביתין דכהן שעבר — יש לומר דמנחת חביתין דכהן שעבר אם עבר והביא, קרב במקום חביתי כהן המשמש, או שקרב ב' חביתין, הן של כהן המשמש והן של כהן שעבר. ואופן הא' נראה לומר — שמנחת חביתין דכהן שעבר קריבה במקום חביתי כהן המשמש (ולא אופן הב' שמקריבים שניהם) — מפשיטות לשון פירש"י¹⁰ דאין קרב ב' (כנ"ל ס"ג).

אלא שזה שייך לומר רק במנחת חביתין כהן שעבר, שאם עבר והביא, שזהו דבר עראי, מקריבים אותה במקום מנחת חביתין דכהן המשמש; אבל בסלקא-דעתך דש"ס במנחת חביתין דמשוח מלחמה, שאינו דבר ארעי, אלא עד יום מותו של משוח מלחמה, ועל זה קאי קרא ד"והכהן המשוח וגו'" ג"כ, ובמילא אי אפשר לומר שיקריבו מנחת חביתין דכהן משוח מלחמה במקום מנחת חביתין דכהן גדול — אולי הוא כפשוטו, דקרב ב' חביתין, הן של כהן גדול, והן של משוח מלחמה).

גם יש לעיין בלשון הי"ד הנ"ל ("אין הכהן עובד תחלה וכן כ"ג אינו עובד תחלה עד שיביא עשירית האיפה משלו ועובד בידו"), מה דין מנחת חינוך של כה"ג — אם עושה בידו דוקא.

(24) ושם: "יכול יהא בנו של משוח מלחמה משמש תחתיו כדרך שבנו של כהן גדול משמש תחתיו תלמוד לומר וכו'".

ו. ונוסף על האמור לעיל (ס"ב) בפירוש הר"ח — יש לומר פירוש ב' בפירוש הר"ח:

בפרשת עשירית האיפה — עיקרא דקרא באהרן ("זה קרבן אהרן") וכהן גדול משוח ("והכהן המשיח תחתיו גו'"), וכהן הדיוט מרבינן מ"בניו". וסלקא-דעתך — בתו"כ במקומו²⁵ — לרבותם גם למנחת חביתין בכל יום [והזכרה דמשוח (שבקרא נזכר כהן משוח דוקא) — פירושה שהוא יהי' המקריב גם עבור שאר הכהנים, ע"ד פי' המלבי"ם צו ר' אות לט'²⁶. ויש לומר גם באופן אחר], וממעטינן מ"זה קרבן וגו'".

וסבירא לי' לר"ח:

בתו"כ איתא דאף דעיקר קרא בכהן משוח, בכל זאת מרבינן כהן הדיוט, וא"כ כל-שכן דקאי במרובה בגדים דדמי טפי לכהן משוח. וממעוטא ד"זה" אין לך למעט אלא חדא — כהן הדיוט,

(בתו"כ ממעטינן מ"זה" הרבה דברים²⁷: תמיד, קרב בטומאה, חצאין וכו'. אבל כל זה הם דברים המוזכרים בפרשה זו ("מנחה תמיד מחציתה וגו'"), ואכולם קאי "זה", שכל הדברים המוזכרים בפרשה זו הם בקרבנו של אהרן, ולא בקרבן בניו (ובמילא נתמעטו דברים הרבה). אבל אין למעט אלא סוג א' של אנשים — כהן הדיוט, ותו לא, דאינו אלא מיעוט אחד),

וא"כ דין כהן מרובה בגדים שוה לדין כהן משוח.

ז. ועוד יש לומר פירוש ג' בפירוש הר"ח:

מרובה בגדים שוה לכהן משוח הן לענין מנחת חביתין והן

(25) ושם (פסוק יד): "יכול מה אהרן מביא בכל יום, אף בניו מביאים בכל יום, תלמוד לומר זה".

(26) ושם — בפירוש דברי התו"כ "יכול יהיו אהרן ובניו מביאים כאחד את הקרבן הזה": "נפרש שהכ"ג עם ההדיוטים יביאו קרבן זה בשותפות, והכ"ג יעשה העבודה בידו בעדו ובעד אחיו הכהנים. ובזה אין סתירה בין במ"ש תחילה אהרן ובניו אשר יקריבו, ואח"כ אמר הכהן המשיח יעשה אותה, כי יש הבדל בין מקריב קרבן ובין עושה קרבן, שההקדשה תפול גם על ההקדש כמו אדם כי יקריב לה', והעשי' היא על העושה עבודתה. . . ור"ל אהרן ובניו יביאוהו בשותפות, והכהן המשיח יעשה אותה ויעבוד בידו".

(27) ושם: "יכול מה אהרן דוחה את השבת ("תמיד") ואת הטומאה, אף בניו יהיו מביאים ודוחים את השבת ואת הטומאה, ת"ל זה. מה אהרן מביא חצאים אף בניו יהיו מביאים חצאים, ת"ל זה וכו'".

לענין מנחת חינוך פעם ב' [מדקאמר ושויין בעשירית האיפה וכו', ואין בין כהן משוח למרובה בגדים אלא וכו' (כנ"ל ס"א)].

וניחא דמרובה בגדים איתא במנחת חביתין — משום דנתרבה מ"והכהן", וכדאיתא בתו"כ [הובא ברש"י ד"ה יכול יומא עב, ב] "משיח, אין לי אלא משוח בשמן המשחה, מרובה בגדים מניין, תלמוד לומר והכהן". אבל לענין מנחת חינוך פעמיים — יליף הר"ח במכל-שכן מכהן הדיוט, דמדמחייבו לכהן הדיוט במנחת חינוך, שמע מינה שאין זה תלוי בקדושת משיחה, אלא בחינוך לעבודה חדשה, וא"כ, "כל-שכן מרובה בגדים" — דדמי טפי למשוח — שחייב במנחת חינוך (ב') כשנכנס לעבודה חדשה דכה"ג.

ועפ"י פירוש ג' יתורץ הא דצריך עיון לפי ב' הפירושים דלעיל — דהרי מפורש ילפותא דמרובה בגדים לעשירית האיפה בתו"כ הנ"ל מ"והכהן", ולמה לי' לר"ח למילף בדרך חדשה?

ובתוס' הרא"ש הוריות (יב, א) ד"ה פר, יליף זה (שמרובה בגדים חייב בעשירית האיפה) מהא דמלבד המיעוט מ"הכהן המשיח" יש גם מיעוט מ"ביום המשח אותו", ו"אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות"²⁸. וכבר העירו על הגליון²⁹ מתו"כ הנ"ל, דיליף מ"והכהן".

אך לפי פירוש הג' אתי שפיר — דהילפותא שבפי' הר"ח במכ"ש מכהן הדיוט היא (לא להחיוב דעשירית האיפה בכל יום, שילפינן בתו"כ מ"והכהן", אלא) לעשירית האיפה דמנחת חינוך ביום שנכנס לעבודה חדשה דכה"ג³⁰.

...³¹ אתאווה לדעת חוות-דעת כבודו בכל הנ"ל...

(28) יומא מג, רע"א. וש"נ.

(29) בהוריות שם: "עייין בתורת כהנים פ' צו ובירושלמי פ"א דמגילה".

(30) הטעם שאעפ"כ אין זה אלא פירוש הג', הוא, לכאורה, מפני היותו רחוק יותר מפשטות

פי' הר"ח שקאי בעשירית האיפה שבכל יום, ולא במנחת חינוך.

(31) כאן בא המשך המכתב — בענין בל תוסיף בברכת כהנים (נדפס ב"רשימות" חוברת